

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „i2010 — Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”

COM (2005) 229 końcowy

(2006/C 110/14)

Dnia 1 czerwca 2005 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 31 stycznia 2006 r. Sprawozdawcą był Göran LAGERHOLM.

Na 425. sesji plenarnej w dniach 15 — 16 marca 2006 r. (posiedzenie z dnia 16 marca 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 141 do 1, przy 5 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji Europejskiej w sprawie i2010 jako zasadniczy element ram przyszłej strategii na rzecz społeczeństwa informacyjnego w UE. Komitet w pełni popiera trzy priorytetowe cele wskazane w komunikacie, obejmujące: po pierwsze, stworzenie jednolitej europejskiej przestrzeni informacyjnej zapewniającej powszechny dostęp oraz bogactwo informacji cyfrowych; po drugie, poprawę osiągnięć w dziedzinie badań i innowacji w sektorze technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT); i wreszcie, promowanie integracyjnego społeczeństwa informacyjnego przyczyniającego się do poprawy jakości życia.

1.2 Ze względu na znaczenie ICT dla procesu lizbońskiego EKES pragnie podkreślić potrzebę wzmoczenia wysiłków w celu zarówno wspierania, jak i wywierania nacisku na państwa członkowskie, zwłaszcza te, w których występują zaległości, celem przyspieszenia tempa rozwoju i stworzenia warunków do realizacji celów strategii lizbońskiej do 2010 r. Bez przeznaczenia znacznych środków finansowych, zwłaszcza na B+R i innowacje w dziedzinie ICT, realizacja celów wyznaczonych w komunikacie nie będzie możliwa. Badania i rozwój oraz działania innowacyjne mają podstawowe znaczenie zarówno dla przemysłu ICT, jak i dla użytkowników ICT. Większy budżet ma decydujące znaczenie, równie ważna jednak jest potrzeba zapewnienia jak najsilniejszego oddziaływania projektów badawczo-rozwojowych na branżę, gwarantując tym samym największe korzyści dla obywateli Unii.

1.3 W komunikacie słusznie porusza się również zagadnienia konwergencji i interoperacyjności, które dla użytkowników są jednym z najważniejszych aspektów strategii. EKES jest przekonany, że regulacje powinny promować interoperacyjność, przy zachowaniu podejścia neutralnego pod względem technicznym, i pomimo trudności, rozwiązywać ewentualne sprzeczności pomiędzy interoperacyjnością a neutralnością techniczną. Zdaniem Komitetu badania i rozwój, jak również działalność normalizacyjna wykazują potencjał w tej dziedzinie, ich kierunki jednakże w dalszym ciągu powinien wyznaczać rynek oraz powinny w nich uczestniczyć wszystkie zainteresowane strony.

1.4 EKES podkreśla, że pokonanie „cyfrowej przepaści” jest niezbędne, by ICT mogły wykorzystać właściwy dla siebie potencjał społeczno-gospodarczy. „Cyfrową przepaść” pokonać

można tylko pod warunkiem zapewnienia technicznego i prawnego dostępu do informacji, powszechnego dostępu do usług szerokopasmowych po przystępnych cenach, posiadania odpowiednich umiejętności w zakresie obsługi komputera oraz gdy oprogramowanie będzie przyjazne dla użytkownika. Oznacza to również, że kształtując politykę, należy uwzględnić szczególne potrzeby osób społecznie defaworyzowanych, zapewniając tym samym stworzenie społeczeństwa informacyjnego sprzyjającego integracji i oddanego idei równouprawnienia. Istnieje potrzeba stworzenia cywilizacji, która pozwalałaby oddzielać ceną informację od bezwartościowej oraz weryfikować jej wiarygodność. Jak dotąd europejski system oświaty nie sprostał wymaganiom ery cyfrowej. EKES zaleca zatem powiązanie strategii i2010 z wysiłkami na rzecz poprawy europejskiego systemu oświaty, w szczególności poprzez zwiększenie jego finansowania. Jedynie jeżeli wymienione wyżej warunki zostaną spełnione, można będzie wykorzystać szanse, jakie społeczeństwo informacyjne niesie ze sobą nie tylko w dziedzinie wzrostu i zatrudnienia, lecz także rozwoju osobistego.

1.5 Ponadto, koncepcja powszechnego dostępu po przystępnych cenach wymaga wsparcia w formie konkretnych działań o charakterze technicznym obejmujących unowocześnienie i rozbudowę infrastruktury telekomunikacyjnej będącej kręgosłupem społeczeństwa informacyjnego. EKES pragnie również podkreślić wagę silnej świadomości bezpieczeństwa, gdyż zaufanie do IT jest warunkiem koniecznym częstego posługiwania się tą technologią oraz ma szczególne znaczenie dla wykorzystania całego potencjału internetu. Z tego względu władze publiczne powinny wspierać na szczeblu lokalnym, krajowym i europejskim otwartą i przejrzystą współpracę z sektorem gospodarczym w celu zwalczania cyberprzestępczości.

2. Wprowadzenie: istotna zawartość dokumentu Komisji

2.1 Opiniowany komunikat (COM(2005) 229 końcowy) jest próbą kontynuowania przez Komisję prac przewidzianych Planem działania e-Europa 2005⁽¹⁾, który z kolei był nową wersją Planu działania e-Europa 2002⁽²⁾. Ten ostatni przyjęty

⁽¹⁾ e-Europa 2005: Powszechne społeczeństwo informacyjne, COM(2002) 263 wersja ostateczna.

⁽²⁾ e-Europa 2002: Dostępność publicznych witryn internetowych i ich zawartości, COM(2001) 529 wersja ostateczna.

został w czerwcu 2000 r. w celu wsparcia strategii lizbońskiej zmierzającej do uczynienia do 2010 r. z Unii Europejskiej najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej oraz opartej na wiedzy gospodarki na świecie, zdolnej do zrównoważonego wzrostu gospodarczego, z większą liczbą lepszych miejsc pracy, o większej spójności społecznej. Ze względu na kończący się w najbliższym okresie Plan działania e-Europa 2005, nowe wyzwania w coraz bardziej rozwiniętym i zglobalizowanym świecie ICT oraz śródkresowy przegląd strategii lizbońskiej konieczne jest pilne opracowanie obszernej strategii wspierania wzrostu w tym obszarze.

2.2 Zdaniem Komisji technologie informacyjne i komunikacyjne są motorem wzrostu i zatrudnienia, dlatego też mają decydujące znaczenie dla kształtowania polityki na szczeblu UE. Jednocześnie Komisja przyznaje jednak, iż cyfrowa konwergencja usług, sieci i urządzeń w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego i mediów stanowi olbrzymie wyzwanie w procesie podejmowania decyzji politycznych, jako że wymaga ona perspektywicznej i zintegrowanej polityki oraz konwergencji politycznej, jak również gotowości do bezwzględnego dopasowania ram prawnych.

2.3 Komunikat Komisji „i2010 — na rzecz europejskiego społeczeństwa informacyjnego do roku 2010” ma stanowić nowe ramy strategiczne określające ogólną orientację polityczną. Propozycja ta dąży do utworzenia otwartej i konkurencyjnej gospodarki cyfrowej oraz podkreśla znaczenie ICT jako motoru integracji oraz czynnika podnoszącego jakość życia. Inicjatywa i2010, będąca głównym punktem odnowionego partnerstwa lizbońskiego na rzecz wzrostu i zatrudnienia, będzie dążyć do zintegrowanej, całościowej koncepcji na rzecz polityki w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego i mediów audiowizualnych.

2.4 Opierając się na wszechstronnej analizie wyzwań, jakie niesie ze sobą społeczeństwo informacyjne oraz na podstawie szerokich konsultacji z zainteresowanymi stronami odnośnie wcześniejszych inicjatyw i instrumentów⁽³⁾, Komisja proponuje wyznaczyć trzy cele priorytetowe. Pierwszym z nich jest stworzenie jednolitej europejskiej przestrzeni informacyjnej zapewniającej bezpieczną łączność szerokopasmową po przystępnych cenach, bogatą i różnicowaną zawartość oraz usługi cyfrowe, przestrzegającą zasady interoperacyjności urządzeń i platform. Drugim celem jest osiągnięcie światowego poziomu badań i innowacji w dziedzinie ICT. Wreszcie, trzeci cel to integracyjne społeczeństwo informacyjne oferujące wysokiej jakości usługi publiczne i przyczyniające się do poprawy jakości życia.

3. Uwagi ogólne

3.1 W swojej opinii w sprawie Planu działania e-Europa⁽⁴⁾, poprzedzającego proponowany obecnie Plan działania i2010, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stwierdził między innymi, że:

⁽³⁾ Tj. inicjatywy e-Europa oraz komunikat w sprawie przyszłości europejskiej polityki regulacyjnej w dziedzinie mediów audiowizualnych, COM(2003) 784.

⁽⁴⁾ Sprawozdawcą opinii był Christoforos KORYFIDIS.

„Komitet z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę e-Europa i uważa ją za najważniejszy i najtrudniejszy wysiłek Unii Europejskiej podjęty w celu zapoznania jej obywateli i przystosowania jej gospodarki do nowych warunków powstałych w związku z erą cyfrową i »nową gospodarką«. Komitet uznaje ją za projekt będący czymś więcej niż jedynie punktem wyjścia i początkiem wspomnianego zapoznania i przystosowania. Jednakże jest to fundament dla właściwych procesów, toczących się już obecnie, choć powoli, w gospodarce i społeczeństwie”⁽⁵⁾.

„Komitet uważa, iż wszystkie działania odnoszące się do wspierania wykorzystywania internetu, urzeczywistnienia społeczeństwa informacyjnego i osiągnięcia nowego strategicznego celu Unii Europejskiej powinny koncentrować się na człowieku i jego potrzebach, obywatelu Europy, społeczeństwie Europy i gospodarce Europy. Postępowanie zgodnie z tą zasadą sprawi, że urzeczywistnienie społeczeństwa informacyjnego, będącego krokiem do społeczeństwa opartego na wiedzy, nabierze realnego znaczenia”⁽⁶⁾.

„Komitet zdaje sobie sprawę z wielkości i ilości problemów wiążących się z przygotowaniem planu działania. W szczególności Komitet przewiduje trudności w uwzględnieniu obszarów i nadrobieniu opóźnień wynikłych ze spóźnionego podjęcia przez Europę nowych wyzwań technologicznych”⁽⁷⁾.

„Komitet dostrzega olbrzymie i złożone niebezpieczeństwo wykluczenia poszczególnych osób, grup lub całych regionów z całości inicjatywy, ponieważ wraz ze zwiększaniem się dostępu do usług wykorzystujących komputer dostęp do uniwersalnych usług nieskomputeryzowanych stopniowo przestanie być niezbędny. Z tego względu Komitet podziela opinię, iż zarówno program jako całość, jak i poszczególne działania powinny uwzględnić środki zapobiegające temu niebezpieczeństwu”⁽⁸⁾.

3.2 Ze względu na powyższe oraz dalsze uwagi⁽⁹⁾ Komitetu odnoszące się do raportu końcowego i innych dokumentów Komisji w sprawie Planu działania e-Europa 2002, Komitet wyciąga następujące wnioski w odniesieniu do komunikatu Komisji „i2010 — Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”:

3.3 Komitet z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji w sprawie i2010, który stanowi ważny krok w procesie opracowywania przyszłej strategii odnoszącej się do społeczeństwa informacyjnego w UE.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 123 z 25.4.2001 r.

⁽⁶⁾ *Ibidem* (pkt 3.1.4).

⁽⁷⁾ *Ibidem* (pkt 3.2).

⁽⁸⁾ *Ibidem* (pkt 3.2.2).

⁽⁹⁾ Patrz właściwe opinie Komitetu, m.in.: Dz.U. C 123 z 25.4.2001 r., Dz.U. C 139 z 11.5.2001 r., Dz.U. C 80 z 3.4.2002 r., Dz.U. C 94 z 18.4.2002, Dz.U. C 116 z 20.4.2000 r., Dz.U. C 61 z 14.3.2003 r., Dz.U. C 133 z 6.6.2003 r., Dz.U. C 36 z 8.2.2002 r., Dz.U. C 311 z 7.11.2001 r., Dz.U. C 85 z 8.4.2003, Dz.U. C 36 z 8.2.2002 r., Dz.U. C 241 z 7.10.2002 r., Dz.U. C 221 z 7.8.2001 r., Dz.U. C 133 z 6.6.2003, itp.

3.4 Komitet wspiera zamiar Komisji, by kontynuować i rozbudowywać po 2005 r. inicjatywę e-Europa.

3.5 W ciągu ostatnich 10 lat Europa poczyniła znaczne postępy we wdrażaniu opracowanych nowoczesnych technologii informatycznych, zarówno pod względem ich zastosowania, jak i utrzymania silnego przemysłu informatycznego i telekomunikacyjnego. Ten rozwój wspierany był przez znaczące inicjatywy polityczne Komisji, w tym również przez plany działania e-Europa. Jednakże wciąż pozostaje wiele do zrobienia, aby całe społeczeństwo mogło odnieść korzyści z postępów na drodze do opartego na wiedzy społeczeństwa informacyjnego.

3.6 EKES podziela opinię Komisji, iż różnice we wzroście produktywności w USA i w Europie mają swoje źródło między innymi w inwestycjach i badaniach w dziedzinie ICT, a wzrost inwestycji w ICT może doprowadzić do szybszego wzrostu produktywności również w Europie, co przyczyni się do zwiększenia stopy wzrostu, zatrudnienia oraz dobrobytu.

3.7 Globalizacja stawia przed UE nowe wyzwania. Gospodarki Chin, Indii i Ameryki Południowej charakteryzują się wysoką stopą wzrostu, a jednocześnie szybko rozwija się w nich przemysł informatyczny i telekomunikacyjny. Aby sprostać konkurencji globalnej, UE powinna między innymi opracować rzetelne strategie w dziedzinie ICT.

3.8 Znaczenie ICT dla wzmocnienia konkurencyjności europejskiej znajduje swoje odzwierciedlenie także w strategii lizbońskiej. Komitet z zadowoleniem przyjmuje i2010 jako fundament służący osiągnięciu celu lizbońskiego, jakim jest uczynienie z UE „najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej oraz opartej na wiedzy gospodarki na świecie, zdolnej do zrównoważonego wzrostu gospodarczego, z większą liczbą lepszych miejsc pracy, o większej spójności społecznej” do 2010 r.

3.8.1 Ze względu na znaczenie ICT dla procesu lizbońskiego Komitet podkreśla, iż konieczne jest wzmocnienie wysiłków, zwiększenie wsparcia oraz nacisku na państwa członkowskie, zwłaszcza te, w których występują zaległości, celem przyspieszenia rozwoju w tej dziedzinie i stworzenia warunków dla realizacji celów strategii lizbońskiej do 2010 r.

3.9 ICT mają charakter „technologii uniwersalnej”, która jako występująca w niezliczonej liczbie, często wbudowanych zastosowań, umożliwia transformację praktycznie całego społeczeństwa. Innym przykładem technologii uniwersalnej dwudziestego wieku jest silnik spalinowy. Po wynalezieniu samochodu, to wcale nie przemysł samochodowy był siłą napędzającą długotrwały rozwój gospodarek zachodnich w XX wieku, lecz infrastruktura, którą wybudowaliśmy, by umożliwić sobie korzystanie z samochodów — począwszy od dróg i nowych sektorów usługowych, aż po zasadniczą zmianę stylu życia i systemów dystrybucji towarów.

3.9.1 Wprowadzenie nowej technologii samo w sobie nie tworzy dodatkowej wartości ani zysków, dzieje się tak dopiero, gdy zreorganizowane zostaną metody pracy i procesy produkcyjne. Często wzrost produktywności nie następuje jeszcze

długo po wprowadzeniu innowacji. Ta sama zasada znajduje zastosowanie w przypadku ICT. Należy zrozumieć, że pełen potencjał ICT, jako technologii uniwersalnej, wykorzystać można tylko w przypadku jej szerokiej akceptacji przez wszystkie zainteresowane strony, w tym przedsiębiorstwa, pracobiorców, obywateli i władze wszystkich szczebli. EKES podkreśla, że pokonanie „cyfrowej przepaści” jest niezbędne, by ICT mogły wykorzystać właściwy dla siebie potencjał.

3.10 W swoim komunikacie Komisja podkreśla przede wszystkim potrzebę zwiększenia inwestycji celem wzmocnienia strony podażowej. Zdaniem EKES-u Komisja powinna zbadać, jakie warunki należy stworzyć, aby takie inwestycje rzeczywiście mogły być prowadzone. Zdaniem Komitetu ważnymi czynnikami są również innowacyjność i rozpowszechnienie technologii.

3.10.1 Warunkiem zwiększenia efektywności i produktywności dzięki nowym technologiom jest zorganizowanie pracy w sposób pozwalający na lepsze wykorzystanie możliwości stwarzanych przez owe technologie. Wymaga to zmian w zarządzaniu przedsiębiorstwem oraz wprowadzenia w drodze dialogu społecznego otwartych i innowacyjnych struktur pracy. W ten sposób również pracobiorcy zyskują możliwość przejęcia większej odpowiedzialności i zwiększonego zakresu pracy. Dokładniejsze rozpatrzenie tego aspektu przez Komisję byłoby przydatne.

3.10.2 Jeżeli chcemy zbudować społeczeństwo i gospodarkę opartą na wiedzy, musimy rozważyć zastosowania ICT w produkcji i usługach w ogólnym kontekście zmieniających się warunków produkcji i pracy. Analiza przykładów zrealizowanych pomyslnie zastosowań ICT w przedsiębiorstwach wskazuje, że sukcesowi zawsze towarzyszyło wcześniejsze wprowadzenie nowych form organizacji pracy, z płaskimi strukturami, w których zaufanie pokłada się w doświadczenie i wiedzę pracowników, a fachowa wiedza i podejmowanie decyzji zasadniczo idą ze sobą w parze.

3.10.3 Przedstawiona przez Komisję strategia kładzie ogromny nacisk na zwiększanie inwestycji zmierzające do poprawy strony podażowej. Przydatne byłoby szersze omówienie, jakie warunki ramowe i wymagania użytkowników są niezbędne, by tego rodzaju inwestycje w ogóle skutkowały pomyslnie wdrażanymi innowacjami.

3.11 Zdaniem Komitetu Komisja w swoim komunikacie powinna była odnieść się do zagadnienia gromadzenia danych statystycznych w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego. Stosowane dotychczas instrumenty statystyczne mogą być w niewielkim stopniu wykorzystane do badania nowych technologii komunikacyjnych i związanych z nimi gałęzi przemysłu. Polityka w tej dziedzinie wymaga unormowanych, porównywalnych w skali międzynarodowej danych dotyczących zastosowania i rozwoju usług i technologii. Chociaż problematyka ta nie została poruszona w komunikacie, EKES wie i z zadowoleniem przyjmuje, że Komisja podjęła kroki zmierzające do zajęcia się tymi zagadnieniami.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Komitet zwraca uwagę na główny warunek realizacji celów określonych w komunikacie Komisji: poprawę i dalszy rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej będącej kręgosłupem społeczeństwa informacyjnego. Przy opracowywaniu przyszłych inicjatyw politycznych należy skupić się na działaniach wspierających działalność inwestycyjną i efektywną konkurencję w ramach poszczególnych sektorów oraz między wszystkimi uczestnikami łańcucha tworzenia wartości przy jednoczesnym zachowaniu równych warunków konkurencji dla wszystkich uczestników. EKES zwraca uwagę, że konieczne jest uwzględnienie obecności podmiotów dominujących i innych szczególnych warunków konkurencji dla przemysłu ICT, zwłaszcza dla przedsiębiorstw opracowujących, produkujących i wprowadzających oprogramowanie na rynek.

4.2 EKES podkreśla, że konieczna jest rozbudowa usług szerokopasmowego dostępu w sposób nieograniczający zaawansowanych zastosowań nowych technologii.

4.2.1 Wprawdzie szczegółowa i powszechnie akceptowana definicja szerokiego pasma jest problematyczna, jednakże taka definicja jest ze zrozumiałych względów konieczna, by móc prowadzić sensowną debatę o jego rozwoju. Powinno to zostać dobitniej zaznaczone w komunikacie Komisji. Zdaniem EKES-u jako podstawę do dyskusji powinno się przyjąć, że mianem szerokiego pasma określa się asynchroniczną szybkość przesyłania danych wynoszącą co najmniej 2 MB/s, a tylko w wyjątkowych przypadkach za szerokie pasmo może zostać uznana szybkość wynosząca 512 kbit/s.

4.3 Komitet z zadowoleniem przyjmuje zamiar Komisji dotyczący skontrolowania ram prawnych komunikacji elektronicznej. Jest to konieczne w celu stworzenia zwiększonych zachęt inwestycyjnych i innowacyjnych.

4.4 EKES pragnie podkreślić, że konwergencja stawia nowe wyzwania w ramach opracowywania polityki ukierunkowanej na zwiększanie zastosowania technologii informacyjnych. Konwergencja polega na udostępnieniu użytkownikom jednokowych treści i usług (przesyłanie z dużą szybkością danych, głosu i obrazu) za pośrednictwem szerokiej gamy zróżnicowanych platform (ADSL, kabel, satelita, PLC, urządzenia komunikacyjne trzeciej generacji G3, itp.) oraz za pośrednictwem zróżnicowanych urządzeń końcowych, od tradycyjnego komputera, poprzez telefony komórkowe i telewizory, aż po zintegrowane mikroprocesory w samochodach, urządzeniach gospodarstwa domowego i wielu innych zastosowaniach. Wartość konwergencji polega na zaproponowaniu klientom szerokiej oferty usług i dostępu do przyłączy o dużej szybkości przesyłu danych.

4.4.1 Przy opracowywaniu nowych przepisów prawnych i norm należy uwzględnić błyskawiczny rozwój nowych zastosowań i wprowadzanie przełomowych technologii, takich jak etykiety odczytywane drogą radiową (smart tags) czy przekazywanie głosu za pośrednictwem internetu (voice over IP). EKES jest przekonany, że regulacje powinny promować interoperacyjność, kwestię najważniejszą z punktu widzenia użytkow-

ników, przy zachowaniu podejścia neutralnego pod względem technicznym, i pomimo trudności, rozwiązywać ewentualne sprzeczności pomiędzy interoperacyjnością a neutralnością techniczną.

4.5 Sektor ICT przeżywa obecnie głęboki przełom, który umożliwi mu sprostanie wyzwaniom wynikającym z konwergencji. Dotyczy to dalszego rozprzestrzeniania się usług szerokopasmowych, zmian technicznych, zmian w zachowaniach konsumentów, nowych modeli przedsiębiorstw oraz wzrastającej konkurencji między poszczególnymi platformami.

4.5.1 W komunikacie słusznie porusza się również zagadnienia konwergencji i interoperacyjności. Zdaniem Komitetu badania i rozwój, jak również działalność normalizacyjna wykazują potencjał w tej dziedzinie. Kierunki działalności normalizacyjnej jednakże w dalszym ciągu powinien wyznaczać rynek, powinny w nich uczestniczyć wszystkie zainteresowane strony oraz powinny się one koncentrować na potrzebach użytkowników. Przykładem w odniesieniu do tej kwestii mogą być wcześniejsze doświadczenia z normą dotyczącą GSM oraz protokołem IP.

4.6 Rozwój ściślej zintegrowanych sieci opartych na internecie, zarówno w gospodarce prywatnej, jak i w sektorze publicznym, ma daleko idący wpływ na współpracę wszystkich uczestników: przedsiębiorstw, administracji oraz obywateli. W celu osiągnięcia niezbędnej konwergencji, rozbudowy istniejących sieci, uproszczenia architektury oraz rozwoju sieci nowej generacji konieczne będą inwestycje na znaczną skalę, ze strony wszystkich uczestników rynku telekomunikacyjnego. Zdaniem EKES-u stworzenie przez Wspólnotę i państwa członkowskie odpowiedniego otoczenia umożliwiającego prowadzenie tych znaczących inwestycji ma decydujący wpływ na rozwój europejskiego społeczeństwa informacyjnego.

4.7 W ramach debaty na temat społeczeństwa informacyjnego ważną rolę w kształtowaniu właściwego nastawienia do zastosowania technologii informacyjnych oraz we wzbudzeniu zaufania do nich odgrywa kwestia bezpieczeństwa. Również przedsiębiorstwa uzależniają zastosowanie ICT w działalności od swojej oceny bezpieczeństwa elektronicznych relacji gospodarczych. W podobny sposób gotowość użytkowników do ujawniania danych dotyczących własnych kart kredytowych za pośrednictwem strony internetowej jest ściśle powiązana z ich oceną bezpieczeństwa tej transakcji. Zaufanie użytkowników do ICT jest również podstawowym warunkiem decydującym o tym, czy będą oni skłonni do korzystania z elektronicznych usług administracyjnych, które dzięki temu mogłyby się rozwijać.

4.7.1 Bezpieczeństwo informacji i zwalczanie przestępczości komputerowej stają się dla przedsiębiorstw, administracji, pracodawców i konsumentów coraz większym problemem. EKES podkreśla, że polityka w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego powinna być ukształtowana w sposób zwiększający zaufanie i skłaniający wszystkich uczestników do pełnego wykorzystania potencjału sieci⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Należy zwrócić uwagę także na rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa oferowane przez systemy operacyjne i oprogramowanie typu *open source* w walce z piractwem i włamaniami do sieci.

4.7.2 Ze względu na coraz ściślejszą integrację sieci informacyjnych nasze społeczeństwo jest w coraz większym stopniu zależne od nieprzerwanego, całodobowego działania systemu informacyjnego. Z tego względu przy wątpliwościach dotyczących bezpieczeństwa informacji i sieci istotny jest sposób funkcjonowania infrastruktury materialnej. Należy zatem zapewnić systemom redundancję.

4.7.3 Kwestią najważniejszą dla użytkowników ICT jest zwalczanie przestępczości komputerowej — o ile to możliwe — w jednolity sposób na całym świecie oraz ściśle stosowanie przepisów prawnych, aby tym dobitniej pokazać, że przestępstwo nie popłaca. Przy zwalczaniu przestępczości komputerowej należy jednak rozważyć, czy nie dzieje się to kosztem przedsiębiorstw lub praw podstawowych, takich jak prawo do prywatności. Takie rozważania mają szczególne znaczenie w kontekście prowadzonej obecnie dyskusji nad dodatkowymi wymogami w odniesieniu do rozszerzonego zatrzymywania danych⁽¹⁾.

4.7.4 Problem bezpieczeństwa był poruszany przez Komisję w licznych komunikatach i zaleceniach, a jego istnienie zostało uznane poprzez utworzenie Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA). Zdaniem Komitetu przy pomocy tej agencji należy stworzyć jednolite środowisko, w którym uczestnicy prywatni i publiczni będą mogli współpracować nad ochroną swoich systemów informacyjnych. Należy przy tym uwzględnić coraz szybsze zmiany technologiczne, unikając jednak tworzenia nadmiernych barier biurokratycznych czy finansowych.

4.7.5 Komitet wyraża opinię, iż dla poprawy bezpieczeństwa informacji i sieci decydujące znaczenie ma silna **świadomość bezpieczeństwa**. Z tego względu władze publiczne powinny wspierać na szczeblu lokalnym, krajowym i europejskim ścisłą współpracę z sektorem gospodarczym w celu zwalczania cyberprzestępczości.

4.8 Również w odniesieniu do innych aspektów konieczne jest zwiększenie zaufania do transakcji on-line. Mnogość dyrektyw i przepisów prawa krajowego odnoszących się do elektronicznych relacji gospodarczych oraz ochrony danych osobowych nie ułatwia obywatelom zrozumienia, co jest dozwolone, a co nie, tym bardziej, że realizacja istniejących postanowień i orzecznictwo w tej dziedzinie są wciąż niewystarczające.

4.8.1 Komitet popiera propozycję Komisji polegającą na ocenie dyrektyw odnoszących się do handlu elektronicznego i ochrony danych osobowych. Często możliwe jest wprowadzenie uproszczeń zapewniających większą przejrzystość. W niektórych przypadkach wskazana byłaby również dalsza harmonizacja, szczególnie w odniesieniu do metod postępowania państw członkowskich wobec problemu przesyłania niezamówionych materiałów reklamowych (tzw. spamu) za pomocą elektronicznych środków komunikacji.

4.9 Jednakże nie tylko zagadnienia bezpieczeństwa i być może niedostateczna wiedza o istniejących uregulowaniach są dla małych i średnich przedsiębiorstw barierą uniemożliwiającą pełne wykorzystanie potencjału rozwojowego ICT. Ważnym elementem jest brak programów komputerowych, które byłyby dostatecznie przyjazne dla użytkownika. Zdaniem EKES-u czynnikiem decydującym o wzroście europejskiej konkurencyj-

ności może stać się wsparcie i rozwój produktów i usług ICT dla małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności przez wspieranie badań i rozwoju, normalizacji i projektów szkoleniowych.

4.10 Podstawowe znaczenie, zarówno dla przemysłu ICT, jak i dla użytkowników ICT, mają badania i rozwój oraz działania innowacyjne. Z tego względu konieczne jest nie tylko zgromadzenie środków na badania i rozwój oraz innowacje, ale również wyciągnięcie możliwie największych korzyści i zalet dla obywateli Unii z planów odnoszących się do badań i rozwoju. Aby osiągnąć ten cel, należy włączyć najważniejszych uczestników w opracowywanie planów badań i rozwoju, w szczególności tych, którzy mają rozległy wpływ na końcowe zastosowanie technologii: przedsiębiorstwa należące do wybranych branż, producentów i usługodawców.

4.11 W sprawozdaniu sporządzonym niedawno w ramach pięcioletniej oceny ramowego programu badań UE, odnoszącym się do technologii na rzecz społeczeństwa informacyjnego wspieranych w szóstym ramowym programie badań, niezależna grupa ekspertów stwierdziła, że europejska działalność badawczo-rozwojowa w dziedzinie technologii na rzecz społeczeństwa informacyjnego stanowi znaczący wkład w starania zmierzające do uczynienia Unii najbardziej konkurencyjną gospodarką opartą na wiedzy. Jednakże jeżeli Europa chce osiągnąć masę krytyczną takich technologii, musi zintensyfikować swoje działania inwestycyjne. W sprawozdaniu zwraca się ponadto uwagę, iż konieczne jest zmniejszenie wymogów biurokratycznych, grożących zduszeniem badań w zarodku. EKES podziela ów pogląd.

4.12 Komitet wyraża opinię, iż jednym z filarów polityki w zakresie ICT jest ich wykorzystanie w możliwie dużym stopniu przez administrację publiczną. Administracja publiczna, często jako wymagający i przeszkolony użytkownik i nabywca ICT, jest ważnym politycznym kołem zamachowym, służącym osiągnięciu celów Planu działania i2010. W tym kontekście istnieje szeroka gama możliwości, począwszy od publicznych przetargów on-line, poprzez wykorzystanie ICT do zmniejszenia nakładów administracyjnych dla przedsiębiorstw (elektroniczne usługi administracyjne, tzw. eGovernment), na eHealth (zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w służbie zdrowia), eLearning (zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w nauczaniu), a na publicznych wydatkach na badania i rozwój skończywszy.

4.13 Szczególną uwagę należy zwrócić na konsekwencje „cyfrowej przepaści” i zintensyfikowanego wykorzystania ICT. Wynikają z tego skutki gospodarcze, społeczne i kulturowe. Warunkiem wykorzystania pełnego potencjału społeczeństwa informacyjnego jest podniesienie kompetencji w zakresie technologii informacyjnych wśród przedsiębiorstw, osób prywatnych i pracowników. Istotne jest uczenie się i nabywanie umiejętności przez całe życie.

4.14 W oparciu o rezultaty swoich dotychczasowych prac w tym zakresie EKES uważa, że istotnymi przeszkodami do stworzenia europejskiego społeczeństwa informacyjnego jest zarówno niezrozumienie wśród znacznej części społeczeństwa europejskiego roli, wartości oraz potencjału wiarygodnej informacji i wiedzy w kształtowaniu dzisiejszej produkcji i rynku,

⁽¹⁾ Patrz Dz.U. C 68/16 z 21 marca 2006. (sprawozdawca: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER).

jak również fakt, iż nie podjęto metodycznych, systematycznych wysiłków na rzecz utworzenia „cywilizacji, która pozwalałaby oddzielać cenną informację od bezwartościowej oraz weryfikować jej wiarygodność”⁽¹²⁾, czy też innymi słowy, kultury, która wprowadzałaby ład w zamęt wynikający z wielości nowych rodzajów, rytmu i szybkości przepływu informacji w obecnych czasach.

4.14.1 EKES jest zdania, że wyżej wymienione problemy wynikają z niemożności europejskich systemów edukacji podołania wyzwaniom ery cyfrowej. Komitet zaleca zatem możliwie najściślejsze i najskuteczniejsze powiązanie strategii i2010 z wysiłkami na rzecz udoskonalenia systemów oświaty w Europie, w szczególności poprzez zwiększenie nakładów na nie.

4.14.2 Impulsem dla tego rozwoju byłoby z pewnością podwojenie udziału pracobiorców przechodzących szkolenia w zakresie wykorzystania technologii informatycznych na różnym poziomie zaawansowania. W szkoleniach takich uczestniczyć powinni w równej mierze pracownicy wysoko, jak i nisko wykwalifikowani. Ważna rola przypada w tym kontekście zarówno pracobiorcom, jak i pracodawcom.

4.14.3 Również sektor publiczny na różnych szczeblach ma do odegrania ważną rolę w zakresie tworzenia zachęt do kształcenia ustawicznego i integracji tego procesu, który w oczywisty sposób powiązany jest z szerokimi celami politycznymi UE w ramach procesu lizbońskiego i który obejmuje również trwały rozwój. Jednocześnie, także bezrobotnym zapewnić trzeba dostęp do szkoleń informatycznych wspieranych ze środków publicznych, aby dopomóc im w powrocie do pracy.

4.14.4 W tym kontekście Komitet potwierdza swoje wcześniej przedstawione stanowisko⁽¹³⁾, przy czym podkreśla dobitnie, że należy stworzyć lepsze warunki dla zastosowania komunikacji elektronicznej w nauczaniu na wszystkich szczeblach edukacji.

4.15 Jednakże umożliwienie dostępu osobom społecznie defaworyzowanym wymaga nie tylko szkoleń. Na skutek przyczyn ekonomicznych lub geograficznych bądź ze względu na

szczególne potrzeby, liczne grupy społeczne (np. osoby niedoświadczające lub starsze) są często pozbawione możliwości korzystania z nowoczesnych środków komunikacji. Likwidacja tych barier jest ważnym kryterium pomyślnej realizacji społeczeństwa informacyjnego oddanego idei równouprawnienia.

4.15.1 Kolejnym wyzwaniem jest stworzenie integracyjnej europejskiej przestrzeni informacyjnej, która umacniać będzie prawa wszystkich obywateli do uczestnictwa oraz wspierać różnorodność kulturową i językową. Realizacja tego celu wymaga demokratyzacji przepływu informacji i innowacji oraz zagwarantowania nieskrępowanego dostępu do informacji. Mając na względzie digitalizację w dziedzinie informacji i nowe osiągnięcia techniczne w zakresie monitorowania i ograniczania przepływu informacji, należy zapewnić gwarancje prawne, iż informacje będące własnością publiczną pozostaną dostępne dla wszystkich oraz że uwzględniony zostanie publiczny interes w zakresie informacji chronionych prawem autorskim. Zdolność do innowacji zależy może w znacznej mierze od regulacji dotyczących ochrony własności intelektualnej, począwszy od patentów i praw autorskich, aż po ochronę oprogramowania i baz danych. Pomędzy regulacjami dotyczącymi ochrony własności intelektualnej a przysługującymi jednostkom prawami dostępu do kultury i wiedzy należy znaleźć równowagę, pozwalającą na czasową ochronę w celu zachęcenia do innowacji i inwestycji, a jednocześnie umożliwiającą jak najpowszechniejszy dostęp do informacji i wiedzy, zgodnie z duchem strategii lizbońskiej.

4.16 „Cyfrową przepaść” pokonać można tylko pod warunkiem zapewnienia technicznego i prawnego dostępu do informacji, powszechnego dostępu do usług szerokopasmowych po przystępnych cenach, posiadania odpowiednich umiejętności w zakresie obsługi komputera oraz gdy oprogramowanie będzie przyjazne dla użytkownika. Jedynie jeżeli wymienione wyżej warunki zostaną spełnione, można będzie wykorzystać szanse, jakie społeczeństwo informacyjne niesie ze sobą nie tylko w dziedzinie wzrostu i zatrudnienia, lecz także rozwoju osobistego.

Bruksela, 16 marca 2006 r

Przewodnicząca

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹²⁾ Koncepcja ta została pomyślana jako środek pozwalający poprzez proces edukacji rozwinąć w jednostce mechanizmy filtrowania informacji i kontrolowania ich wartości (Dz.U. C 157 z 25.5.1998, pkt 2.3.8).

⁽¹³⁾ W opinii Komitetu w sprawie: „Europejski wymiar edukacji: charakterystyka, treść i perspektywy” (sprawozdawca: Christoforos KORYFIDIS, Dz.U. C 139 z 11.5.2001, pkt 4.5) zwraca się uwagę, że „Komitet uważa inicjatywę eLearning za fundament wysiłków Europy zmierzających do wprowadzenia obywateli w erę cyfrową, w szczególności do wspierania wykorzystania internetu, powiązania jednostek edukacyjnych w sieć i rozwoju mobilności wirtualnej. Z tego względu zaleca on jak najszybszą likwidację barier stojących na drodze skutecznego rozwoju tej inicjatywy, przede wszystkim odnoszących się do kosztów i jakości odpowiedniej infrastruktury elektronicznej, kosztów połączeń, zawartości cyfrowej oraz językowej rzeczywistości internetu.”